

Socialdepartementet

Försäkringskassans delrapportering av regeringsuppdrag att analysera de konsekvenser av ett brittiskt utträde ur EU som berör Försäkringskassans verksamhet

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att analysera vilka konsekvenser Storbritanniens utträde ur EU (Brexit) kommer att få för myndighetens verksamhet. Analysen ska utgå både från konsekvenserna för den enskilde och konsekvenserna för myndighetens administration och ekonomi.

Försäkringskassan redovisar i bifogad rapport en första övergripande genomgång av de konsekvenser som hittills har identifierats. Svaret är en delrapportering av uppdraget som ska slutredovisas senast den 29 mars 2019.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ann-Marie Begler i närvaro av avdelningschef Per Eleblad, rättschef Eva Nordqvist och verksamhetsutvecklare Niklas Fridén, den senare som föredragande.

Ann-Marie Begler

Per Eleblad

Svar på regeringsuppdrag

Försäkringskassans delrapportering av regeringsuppdrag att analysera de konsekvenser av ett brittiskt utträde ur EU som berör Försäkringskassans verksamhet

Datum: 2018-01-29

Regeringsuppdrag att analysera de konsekvenser av ett brittiskt utträde ur EU som berör Försäkringskassans verksamhet

Försäkringskassans delrapportering

048590-2017

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning	5
1.1 Uppdraget	5
1.2 Delrapporten	5
<i>Är konventionen med Storbritannien giltig?</i>	6
<i>Vilka förmåner omfattas av konventionen?</i>	6
2. Allmänna bestämmelser	7
2.1 Territoriell avgränsning	7
2.2 Personkrets	7
2.3 Förmåner som omfattas	8
2.4 Likabehandling	9
2.5 Likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser	9
2.6 Sammanläggning av perioder	9
2.7 Upphävande av krav på bosättning	10
3. Fastställande av tillämplig lagstiftning	11
3.1 Principen om ett lands lagstiftning	11
3.2 Kontantförmån likställs med arbete	11
3.3 Principen om arbetslandets lagstiftning	12
3.4 Offentligt anställda	12
3.5 Person som erhåller arbetslöshetsersättning	13
3.6 Militär och civil tjänstgöring	14
3.7 Personer som inte är förvärvsaktiva	14
3.8 Sjömän	15
3.9 Flygande personal	15
3.10 Utsändning	16
3.11 Arbete i två eller flera länder	17
3.12 Europeiska gemenskapernas kontraktsanställda	17
3.13 Undantag från bestämmelserna om tillämplig lagstiftning	17
4. Vårdförmåner	18
<i>Avtal om betalningsavstående</i>	19
<i>Patientrörlighetsdirektivet</i>	20
5. Kontantförmåner och SGI	21
5.1 Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)	21
5.2 Sjukpenning	23
5.3 Sjukpenning i särskilda fall	24

5.4 Rehabilitering och rehabiliteringspenning	25
5.5 Rehabiliteringspenning i särskilda fall	27
5.6 Närståendepenning	28
5.7 Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning	28
5.8 Handikappersättning och vårdbidrag	28
6. Sjuk- och aktivitetsersättning	30
7. Familjeförmåner	31
8. Avräkning	31
9. Statistik	32
10. Konsekvenser för Försäkringskassan	32
<i>Administration</i>	32
<i>Information</i>	33

Sammanfattning

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att analysera vilka konsekvenser Storbritanniens utträde ur EU (Brexit) kommer att få för Försäkringskassans verksamhet. Analysen ska utgå både från konsekvenserna för den enskilde och konsekvenserna för myndighetens administration och ekonomi.

Försäkringskassan ska även analysera förutsättningarna för att efter Storbritanniens utträde tillämpa förordningen (1988:106) om tillämpning av en konvention den 29 juni 1987 mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland om social trygghet (konventionen med Storbritannien), samt lyfta behov av uppdateringar och kompletteringar.

I svaret presenteras en inledande analys av vilka konsekvenser Storbritanniens utträde kommer att få. Utgångspunkten i analysen är en jämförelse mellan hur situationen ser ut idag när Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (förordning 883/2004) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (förordning 987/2009) är tillämplig med hur situationen kan komma att se ut efter Brexit när förordning 883/2004 inte längre ska tillämpas på personer som rör sig mellan Sverige och Storbritannien.

De av Försäkringskassans verksamhetsområden som hittills har identifierats kommer att påverkas av Brexit analyseras utifrån hur lagstiftningen ser ut och vilka konsekvenser utträdet kommer att få för den enskilde.

En övergripande analys görs också av hur Försäkringskassans verksamhet kommer att påverkas.

Resultatet av analysen pekar på att det fortfarande råder osäkerhet inom flera av Försäkringskassans verksamhetsområden om hur konventionen mellan Sverige och Storbritannien ska tolkas. Några av konsekvenserna kan konstateras redan nu medan andra behöver analyseras vidare innan Försäkringskassan kan göra ett slutligt ställningstagande.

Resultatet så här långt ger en grund för den fortsatta analysen fram till när uppdraget ska slutredovisas i mars år 2019. Parallellt med det här arbetet kommer förhoppningsvis även villkoren för Storbritanniens utträde tydliggöras i pågående förhandlingar mellan Storbritannien och EU.

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att analysera vilka konsekvenser Storbritanniens utträde ur EU kommer att få för Försäkringskassans verksamhet. Analysen ska utgå både från konsekvenserna för den enskilde och konsekvenserna för myndighetens administration och ekonomi.

Försäkringskassan ska även analysera förutsättningarna för att efter Storbritanniens utträde tillämpa den befintliga bilaterala konventionen mellan Sverige och Storbritannien samt lyfta behov av uppdateringar och kompletteringar.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 29 mars 2019. En första delredovisning ska göras senast den 31 januari 2018. Delredovisningen ska omfatta en första övergripande analys av konsekvenserna samt relevant statistik.

1.2 Delrapporten

Den här delrapporten innehåller en första redovisning av uppdraget. Den utgår från en jämförelse mellan hur situationen ser ut idag och hur situationen kan komma att se ut efter Storbritanniens utträde ur EU.

Idag omfattas Storbritannien av samordningsbestämmelserna i förordning 883/2004. Utgångspunkten för den här rapporten är att förordningen efter utträdet inte längre ska tillämpas på de personer som rör sig mellan Sverige och Storbritannien. Istället uppstår en situation som innebär att konventionen med Storbritannien eller socialförsäkringsbalken (SFB) ska tillämpas.

Delrapporten tar inte hänsyn till att EU och Storbritannien kan komma att träffa avtal om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Eftersom svensk lagstiftning har förändrats sedan konventionen trädde i kraft år 1988 uppstår det frågor i vilken utsträckning en ny förmån eller ny lagstiftning kan ses som en förmån som omfattas av konventionens tillämpningsområde. Även om en förmån omfattas av konventionen innebär det inte att den är anpassad till ländernas nuvarande nationella lagstiftningar. En uppdatering eller omförhandling av konventionen kan därför behövas beroende på vilken effekt man önskar.

De förmåner som Försäkringskassan hittills har identifierat kommer att påverkas av Storbritanniens utträde presenteras i rapporten var för sig. Rapportens första del innehåller ett avsnitt med allmänna bestämmelser och hur dessa kan tillämpas enligt eller utan förordning 883/2004. Därefter görs en genomgång av lagstiftningen inom respektive förmånsområde och vilka konsekvenser Brexit kommer att få för den enskilde. Till sist följer två avsnitt som redogör för statistik och konsekvenserna för Försäkringskassan.

Det återstår mycket arbete innan en fullskalig bild av konsekvenserna kan presenteras. Fortfarande råder osäkerhet inom flera av Försäkringskassans verksamhetsområden om hur konventionen mellan Sverige och Storbritannien ska tolkas. *Delrapporten ska ses som en första inventering av de frågeställningar och behov som Brexit kommer att generera hos Försäkringskassan.* Resultatet pekar på några av de områden där fortsatt analys krävs för att slutligt kunna säga vilka behov av åtgärder som skulle kunna bli aktuella.

Ett stort antal av de förmåner som Försäkringskassan administrerar påverkas av Brexit och analysen inom de olika förmånsområdena befinner sig i dagsläget i olika stadier. Innan slutredovisningen i mars 2019 är avsikten att rapporten ska vara mer komplett.

Är konventionen med Storbritannien giltig?

En första fråga att ta ställning till är om konventionen med Storbritannien överhuvudtaget är gällande. I bilaga 2 till konventionen framgår av artikel 3 A att konventionen ska upphöra att gälla för de personer som omfattas av förordning (EEG) nr 1408/71, det vill säga den förordning som föregick förordning 883/2004.

Detta kan tolkas som att konventionen gäller för de personer som inte längre omfattas av förordning 883/2004. Försäkringskassan anser emellertid att mer analys krävs innan ett definitivt ställningstagande om konventionens giltighet. Eftersom detta påverkar analysen av de flesta förmåner som omfattas av förordning 883/2004 idag utgår Försäkringskassan tills vidare från att konventionen kommer att vara tillämplig.

Vilka förmåner omfattas av konventionen?

Försäkringskassan har hittills identifierat sju förmåner som omfattas av konventionen med Storbritannien och som Försäkringskassan administrerar. Förmånerna är sjukpenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, barnbidrag, sjuk- och aktivitetsersättning, handikappersättning och vårdbidrag.

2. Allmänna bestämmelser

2.1 Territoriell avgränsning

Enligt förordning 883/2004

Med avseende på Storbritannien är förordning 883/2004 tillämplig på England, Skottland, Wales, Nordirland och Gibraltar. Förordningen är inte tillämplig på Jersey, Guernsey, Alderney, Sark, Jethou och Herm och Isle of Man. Den territoriella avgränsningen framgår i artikel 355 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Utan förordning 883/2004

I artikel 1 i konventionen mellan Sverige och Storbritannien framgår att konventionen ska tillämpas på England, Skottland, Wales, Nordirland samt öarna Jersey, Guernsey, Alderney, Herm och Jethou och Isle of Man.

Konventionen är redan idag tillämplig i förhållande till de öar som inte omfattas av förordning 883/2004 men som ingår i konventionens territoriella tillämpningsområde.

En analys av vad skillnaden i territoriell avgränsning innebär kan behöva göras.

2.2 Personkrets

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 2 i förordningen ska den tillämpas på alla som är medborgare i en medlemsstat, statslösa och flyktingar som är bosatta i en medlemsstat och som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater, samt deras familjemedlemmar och efterlevande. Dessutom ska förordningen tillämpas på efterlevande till personer som har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater, oavsett dessa personers medborgarskap, om deras efterlevande är medborgare i en medlemsstat eller är statslösa eller flyktingar som är bosatta i en medlemsstat.

Eftersom Storbritannien inte har antagit förordning 1231/2010¹ gäller inte förordning 883/2004 i förhållande till tredjelandsmedborgare för samordningsituationer gentemot Storbritannien. Däremot har Storbritannien antagit förordning 859/2003². Det innebär att medborgare från tredje stat, samt deras familjemedlemmar, under

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010, om utvidgning av förordning 883/2004 och förordning 987/2009 till att gälla de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar

² Rådets förordning (EG) nr 859/2003 av den 14 maj 2003, om utvidgning av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71 och förordning (EEG) nr 574/72 till att gälla de medborgare i tredje land som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa bestämmelser

vissa förutsättningar omfattas av förordning 1408/71³ i samordningssituationer med Storbritannien. Det bör uppmärksammas att förordning 1408/71 endast gäller för anställda, egenföretagare och studerande till skillnad från förordning 883/2004 som är tillämplig på alla medborgare som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater.

Utan förordning 883/2004

Enligt artikel 3 i konventionen är den tillämplig på medborgare i de båda staterna och personer som härleder sina rättigheter från sådana personer, samt andra personer som är eller varit omfattade av lagstiftningen i endera staten, och personer som härleder sina rättigheter från sådana personer. Medborgare i den ena staten, som är bosatta inom den andra statens territorium, ska behandlas som medborgare i den senare staten vid tillämpning av denna stats lagstiftning.

Till skillnad från förordningen, vars tillämpningsområde är begränsat till medborgare samt till statslösa och flyktingar som är bosatta i en medlemsstat, är konventionen, utöver att vara gällande för svenska och brittiska medborgare, även gällande för den som är eller har varit omfattad av lagstiftningen i en av staterna.

Om konventionen tillämpas istället för förordning 883/2004 bör det innebära att personkretsen till stora delar förblir densamma. Konventionen kan tillämpas även på tredjelandsmedborgare som är eller har varit omfattade av lagstiftningen i endera staten, och personer som härleder sina rättigheter från sådana personer. Redan idag är konventionen tillämplig för de personer som faller utanför tillämpningsområdet för både förordning 883/2004 och förordning 1408/71.

Samordningsbestämmelserna i förordning 883/2004 kan komma att fortsätta att tillämpas för brittiska medborgare genom förordning 1231/2010 om situationen rör en annan medlemsstat och Sverige.

2.3 Förmåner som omfattas

Enligt förordning 883/2004

Sverige har i enlighet med artikel 9 i förordningen i en lagstiftningsförteckning angett vilka förmåner som omfattas av samordningsbestämmelserna. Förteckningen anger också enligt vilket sakområde samordning sker.

Utan förordning 883/2004

Vilka förmåner som omfattas av konventionen framgår i punkt 1 i konventionens artikel 2. Konventionen ska tillämpas på sjukpenningförsäkring med föräldraförsäkring, folkpension, försäkring för tilläggspension, allmänna barnbidrag, arbetsskadeförsäkring (olycksfall i arbete och arbetsjukdom) samt arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd.

³ Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Enligt punkt 2 i artikel 2 ska konventionen tillämpas även på sådan lagstiftning som ersätter, ändrar, kompletterar eller kodifierar den lagstiftning som anges i punkt 1.

Enligt punkt 4 i artikel 2 ska konventionen tillämpas på lagstiftning som avser andra grenar av social trygghet än de som anges punkt 1 endast om de två staterna kommer överens härom.

Vilka av de förmåner som idag omfattas av förordningen som även kan anses omfattas av konventionen är beroende av hur punkt 2 och punkt 4 tolkas i förhållande till de förmåner som omfattas av konventionen och ändrade lagstiftningar sedan konventionen trädde i kraft.

2.4 Likabehandling

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 4 i förordningen ska de personer som omfattas av förordningen ha samma rättigheter och skyldigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.

Utan förordning 883/2004

Enligt artikel 3 punkt 2 i konventionen ska medborgare i den ena staten, som är bosatta inom den andra statens territorium, behandlas som medborgare i den senare staten vid tillämpning av denna stats lagstiftning.

Enligt förordningen ska likabehandling gälla för samtliga personer som omfattas av förordningen. Likabehandling enligt konventionen är begränsad till situationer när personen är bosatt i den andra staten. Vad detta innebär behöver analyseras vidare.

2.5 Likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 5 i förordning 883/2004 ska i vissa fall likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i en annan medlemsstat beaktas.

Utan förordning 883/2004

En motsvarande bestämmelse till artikel 5 saknas i konventionen. Detta får betydelse bland annat vid beräkning av sjukpenning, se vidare under avsnitt 5.2 Sjukpenning.

2.6 Sammanläggning av perioder

Enligt förordning 883/2004

En generell bestämmelse om sammanläggning av perioder finns i artikel 6 i förordningen.

Utan förordning 883/2004

Bestämmelser om sammanläggning av perioder finns i konventionen under respektive förmånsbestämmelse. Sådana bestämmelser finns i:

- artikel 10 om tillämpning av ålderspension inom Storbritanniens territorium,
- artikel 11-12 om förmåner vid sjukdom och barns födelse och moderskapshjälp,
- artikel 19 om sammanläggning för rätt till folkpension,
- artikel 25 som anger att bosättningsperioder fullgjorda i den andra staten ska beaktas för rätt till barnbidrag.

Vad bestämmelserna får för konsekvenser behöver analyseras vidare.

2.7 Upphävande av krav på bosättning***Enligt förordning 883/2004***

Enligt artikel 7 ska kontantförmåner enligt en eller flera medlemsstaters lagstiftning eller enligt förordningen, inte minskas, ändras, hållas inne, dras in eller förverkas med anledning av att mottagaren eller dennes familjemedlemmar är bosatta i en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen är belägen.

Utan förordning 883/2004

Konventionen har i artikel 4 motsvarande bestämmelser till förordningens artikel 7. Där framgår att ålderspension, efterlevandeförmån, andra invalidförmåner än invalidpension som är oberoende av avgiftsbetalning, eller varje pension, ersättning eller förmån som utges på grund av en yrkesskada enligt Storbritanniens lagstiftning, ska utges till personer i Sverige som om de befann sig i Storbritannien.

För personer bosatta i Storbritannien ska ålders-, förtids-, och efterlevandepensioner samt kontantförmåner på grund av yrkesskada enligt den svenska lagstiftningen utges som om personen vore bosatt i Sverige.

I fall när det enligt lagstiftningen i den ena staten ska utges en förmån till en familjemedlem om han eller hon vistades i denna stat, ska förmånen även utges när personen vistas i den andra staten.

Pensioner, ersättningar och andra förmåner som ska utges av den ena staten ska utges till medborgare i den andra staten som är bosatta i en tredje stat på samma villkor och i samma omfattning som till medborgare i den första staten som bor i den tredje staten.

Bestämmelserna i konventionen har inte samma generella utformning som i förordning 883/2004 utan är begränsade till vissa förmåner. När förordningen inte längre är tillämplig kan därför, förutom konventionens bestämmelser, även bestämmelserna i SFB om förmåner under utlandsvistelse bli tillämpliga. Detta gäller exempelvis föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning där det i SFB finns ett krav på att barnet är bosatt i Sverige.

3. Fastställande av tillämplig lagstiftning

3.1 Principen om ett lands lagstiftning

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 11.1 i förordning 883/2004 ska en person, för vilken förordningen är tillämplig, vara omfattad av endast ett medlemslands lagstiftning. Det innebär att lagstiftningen i det land som pekas ut i avdelningen II i förordningen uteslutande ska gälla oavsett var personen är bosatt. För den som inte förvärvsarbetar ska bosättningslandets lagstiftning tillämpas.

Utan förordning 883/2004

Konventionen med Storbritannien har också arbetslandets lagstiftning som huvudregel. Däremot tillämpas inte principen om ett lands lagstiftning. I artikel 5 regleras situationen för den som utför förvärvsarbete inom båda staternas territorier. Personen ska i sådana fall vara försäkrad inom vardera statens territorium med avseende på förvärvsarbetet där. För den som inte förvärvsarbetar anger artikeln att försäkringstillhörigheten ska fastställas enligt lagstiftningen där personen är bosatt.

För vissa av de förmåner som inte omfattas av konventionen kan SFB komma att bli tillämplig. Vad detta innebär behöver analyseras vidare.

3.2 Kontantförmån likställs med arbete

Enligt förordning 883/2004

I artikel 11.2 i förordning 883/2004 fastslås att en person som erhåller en kontantförmån med anledning av sitt arbete som anställd eller sin verksamhet som egenföretagare ska anses utöva denna verksamhet. Det innebär att arbetslandets lagstiftning är fortsatt tillämplig så länge personen uppbär en sådan förmån. Detta innefattar inte efterskyddstid enligt SFB eftersom sådan efterskyddstid inte likställs med arbete enligt förordningen.

Utan förordning 883/2004

Konventionen med Storbritannien har ingen motsvarande bestämmelse till artikel 11.2 i förordning 883/2004. I SFB finns däremot en bestämmelse i 6 kap. 9 § som säger att en person som får en förmån baserat på arbete fortsätter att vara försäkrad för de arbetsbaserade förmånerna enligt 6 kap. SFB.

Till skillnad från förordning 883/2004 är SFB uppdelad i bosättnings- och arbetsbaserade förmåner. Att vara fortsatt försäkrad för de arbetsbaserade förmånerna enligt SFB innebär inte att personen är försäkrad för de bosättningsbaserade förmånerna. I förhållande till förordningen skulle därför tillämpningen av nationell lagstiftning kunna innebära att personen går miste om bosättningsbaserade förmåner.

3.3 Principen om arbetslandets lagstiftning

Enligt förordning 883/2004

Vid arbete i endast ett land ska en person enligt artikel 11.3 a i förordning 883/2004 omfattas av lagstiftningen i det land där han eller hon arbetar som anställd eller bedriver verksamhet som egenföretagare. Den fysiska platsen för utövandet av verksamheten som anställd eller som egenföretagare är ett huvudkriterium vid fastställandet av vilken lagstiftning som är tillämplig.

Innan det går att ta ställning till om personen ska betraktas som egenföretagare eller anställd enligt definitionen i förordningen ska det först fastställas var en person faktiskt utövar verksamheten. Det finns särskilda bestämmelser för vissa kategorier av arbetstagare, för personer som sänds ut av sin arbetsgivare och för personer som normalt arbetar i mer än en medlemsstat.

Utan förordning 883/2004

Enligt artikel 5.1 i konventionen med Storbritannien ska en person som är förvärvsarbetande bedömas enligt den nationella lagstiftningen i den stat där förvärvsarbetet utförs.

Som framgår ovan under avsnitt 3.1 ska en person som förvärvsarbetar inom båda staterna vara försäkrad inom vardera staten med avseende på förvärvsarbetet där. Detta blir en förändring gentemot förordningens princip om ett lands lagstiftning eftersom två länders lagstiftning kan bli tillämpliga parallellt enligt konventionen med Storbritannien.

Enligt SFB är den som arbetar i Sverige försäkrad för de arbetsbaserade förmånerna. Vad som är arbete i Sverige definieras av 6 kap. 2 § första stycket: "Vid tillämpning av bestämmelserna i denna balk avses med arbete i Sverige, om inget annat särskilt anges, förvärvsarbete i verksamhet här i landet."

3.4 Offentligt anställda

Enligt förordning 883/2004

Vilket lands lagstiftning som ska tillämpas för offentligt anställda arbetstagare regleras i artikel 11.3 b. Vid bedömningen av vilket lands lagstiftning som ska tillämpas är det avgörande till vilket land förvaltningen som sysselsätter personen hör. En person som både har en offentlig och en privat anställning i olika medlemsstater omfattas enligt artikel 13.4 av det lands lagstiftning i den medlemsstat till vilken den förvaltning som sysselsätter denne hör. Se vidare nedan under avsnittet 3.11 Arbete i flera länder.

Utan förordning 883/2004

Artikel 8 i konventionen med Storbritannien anger att, om inte annat följer av artiklarna 6 och 7, för en statligt anställd i ena statens tjänst men som arbetar i den andra staten ska lagstiftningen om försäkringstillhörighet i anställningsstaten gälla som om personen var sysselsatt där. Det gäller under förutsättning att länderna enas

om detta. En tillämpning av konventionen kan därför få samma resultat som enligt förordning 883/2004.

Skulle bestämmelsen i konventionen med Storbritannien inte tillämpas, och bedömningen för en statligt anställd göras i enlighet med SFB, är det en förutsättning att personen är utsänd för att personen ska vara försäkrad i Sverige. En statligt utsänd anses även fortsatt bosatt i Sverige och är försäkrad för de bosättningsbaserade förmånerna i SFB under förutsättning att han eller hon tidigare någon gång har varit bosatt här i landet.

Avseende en person som är både statligt och privat anställd skulle artikel 5 i konventionen med Storbritannien bli tillämplig, vilket innebär att en person som förvärvsarbetar inom båda stater ska vara försäkrad inom respektive land med avseende på förvärvsarbetet där. Detta skiljer sig från förordningen som säger att endast ett lands lagstiftning ska vara tillämplig.

En annan skillnad i konventionen gentemot förordning 883/2004 är att förordningen avser offentligt anställda, medan konventionen med Storbritannien och SFB avser statligt anställda. Vem som innefattas i begreppet ”eljest i allmän tjänst i denna stat” (artikel 8) behöver förtydligas och det behöver även utredas vidare om det innebär att förutsättningarna förändras för de i Sverige som är anställda inom kommun och landsting.

Enligt SFB ska en statligt anställd som sänds ut för arbete för arbetsgivarens räkning enligt 5 kap 4 § anses vara bosatt i Sverige under hela utsändningstiden om han eller hon tidigare någon gång varit bosatt i Sverige. 6 kap 4 § SFB hänvisar i sin tur till denna bestämmelse vad gäller arbetet i Sverige. Kravet på att det ska röra sig om en utsändning kan få negativ inverkan jämfört med en tillämpning av förordning 883/2004 för de personer som har valt att arbeta på distans för sin svenska statliga arbetsgivare. Det är idag inte ovanligt att arbetstagare vid exempelvis universitet väljer att arbeta från ett annat land.

3.5 Person som erhåller arbetslöshetsersättning

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 11.3 c ska en person som erhåller arbetslöshetsersättning utifrån artikel 65 i förordningen enligt lagstiftningen i den medlemsstat där han eller hon är bosatt omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten.

Utan förordning 883/2004

Motsvarande bestämmelser saknas i konventionen med Storbritannien och det finns inte någon bestämmelse i svensk lagstiftning som reglerar den situationen.

3.6 Militär och civil tjänstgöring

Enligt förordning 883/2004

En person som är inkallad eller återinkallad till militärtjänstgöring eller civil tjänstgöring i en medlemsstat ska enligt artikel 11.3 d omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten.

Utan förordning 883/2004

Motsvarande bestämmelser saknas i konventionen med Storbritannien och i svensk lagstiftning.

3.7 Personer som inte är förvärvsaktiva

Enligt förordning 883/2004

Vid tillämpning av förordning 883/2004 ska en person som inte omfattas av någon av de övriga bestämmelserna om tillämplig lagstiftning i förordningen omfattas av bosättningslandets lagstiftning enligt artikel 11.3 e.

Bosättning definieras enligt artikel 1.j i förordningen som den ort där en person är stadigvarande bosatt. För att fastställa bosättningen görs en bedömning utifrån var personen har ett varaktigt centrum för sina intressen. Det rör sig om en helhetsbedömning där de faktorer som har betydelse för det enskilda fallet ska beaktas, exempelvis var personen har sin dygnsvila, bostadens karaktär i Sverige i förhållande till bostad i annat land, personens familjesituation och arbetssituation.

Utan förordning 883/2004

Enligt artikel 5.2 i konventionen med Storbritannien ska försäkringstillhörigheten för den som inte förvärvsarbetar fastställas enligt lagstiftningen där personen är bosatt. Det innebär att bedömningen av bosättning ska göras enligt 5 kap. SFB.

För en person som kommer till Sverige ska en bosättningsbedömning göras enligt 5 kap. 3 § SFB. Precis som är fallet med förordning 883/2004 ska Försäkringskassan beakta ett antal faktorer för att fastställa var den enskilde är bosatt. Emellertid skiljer sig bedömningen åt på en viktig punkt – den enskilde ska kunna antas komma att vistas i Sverige längre tid än ett år för att anses bosatt enligt nationell lagstiftning.

Tillämpningen av nationell lagstiftning kan därför vara till nackdel för en person som kommer till Sverige för att vistas här kortare tid än ett år men som hade ansetts stadigvarande bosatt i Sverige om en bedömning skulle ha gjorts i enlighet med förordning 883/2004.

Vid bedömning av om en person ska anses bosatt i Sverige enligt SFB ska beaktas om personen har uppehållstillstånd eller inte (5 kap. 3 § SFB). Vidare är uppehållstillstånd ett krav för att bosättningsbaserade förmåner ska kunna lämnas (5 kap. 12 § SFB). Detta skulle kunna innebära att en person som idag har rätt till bosättningsbaserade förmåner utan krav på laglig vistelse i Sverige efter Storbritanniens utträde ur EU skulle behöva ha ett uppehållstillstånd i Sverige.

3.8 Sjömän

Enligt förordning 883/2004

Vid tillämpning av artikel 11.4 i förordningen är det i de flesta fall av betydelse vilken medlemsstats flagg fartyget för.

Utan förordning 883/2004

Under förutsättning att en person är medborgare i Sverige eller Storbritannien ska denne vid anställning ombord på ett fartyg hemmahörande i den ena staten, omfattas av lagstiftningen i denna stat som om villkoren i fråga om bosättning var uppfyllda. Detta framgår i artikel 7 i konventionen mellan Sverige och Storbritannien.

Om en arbetsgivare i den ena staten sänder ut en person för arbete ombord på ett fartyg hemmahörande i den andra staten, ska lagstiftningen i den förstnämnda staten fortsätta att gälla under förutsättning att utsändningen inte väntas vara längre än tolv månader. Utsändningen kan i vissa fall förlängas i ytterligare tolv månader.

I de fall då en person, som är bosatt i den ena staten och anställd ombord på ett fartyg hemmahörande i den andra staten, i fråga om denna anställning avlönas av en person som är bosatt i den förra staten eller av ett företag som har sin huvudsakliga verksamhet där, ska den förra statens lagstiftning gälla som om fartyget var ett fartyg hemmahörande i denna stat, och den person eller det företag som utbetalar lönen betraktas som arbetsgivare vid tillämpningen av denna lagstiftning.

Vilka konsekvenser Brexit kommer att ha för sjömän behöver utredas vidare.

3.9 Flygande personal

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 11.5 i förordningen ska det arbete som flygande personal utför och som innebär passagerar- eller godsbefordran anses vara arbete som bedrivs i det medlemsland där deras stationeringsort finns. Om en person ofta byter stationeringsort kan det resultera i att personen bedöms normalt arbeta i två eller flera länder vilket innebär att artikel 13 i förordningen då blir tillämplig. Likaså tillämpas bestämmelserna i artikel 13 för övrig resande personal. Om personen då utför en väsentlig del av sitt arbete i det medlemsland där han eller hon bor tillämpas det landets lagstiftning.

Utan förordning 883/2004

Konventionen med Storbritannien ser inte till var arbetet utförs. I artikel 6.2 regleras vilka förutsättningar som är avgörande för vilken lagstiftning som ska tillämpas för en person som tillhör den resande personalen inom ett företag som arbetar med transport av passagerare eller varor till lands eller i luften. Detta gäller oavsett om arbetet sker för ett annat företag eller för företagets egen räkning.

Om personen bor och är anställd i ett av länderna tillämpas detta lands lagstiftning. Om personen är anställd vid en filial, som finns i ett annat land än bosättningslandet, tillämpas lagstiftningen i det land där filialen är belägen. Och om inget av

ovanstående är aktuellt tillämpas lagstiftningen i det land där företaget har sin huvudsakliga verksamhet. Detta innebär i princip att konventionen med Storbritannien inte kräver att något arbete utförs i anställningslandet för att detta lands lagstiftning ska bli tillämplig. Vilka följder detta skulle kunna få för den enskilde behöver utredas vidare.

3.10 Utsändning

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 12 kan en person som sänds ut av sin arbetsgivare för arbete i ett annat medlemsland fortsatt omfattas av det sändande landets lagstiftning förutsatt att arbetet inte kan förväntas pågå längre tid än 24 månader.

Förordningen reglerar även situationer för egenföretagare som tillfälligt arbetar i ett annat medlemsland. Även här är förutsättningen att arbetet inte kan förväntas pågå längre tid än 24 månader.

Utan förordning 883/2004

Utsändning regleras i artikel 6 i konventionen med Storbritannien. I förhållande till förordningen är tiden för utsändning kortare. Konventionens utsändningsbestämmelser anger att en utsändning inte får väntas vara längre än 12 månader. Konventionen möjliggör förlängning för ytterligare högst 12 månader, om förlängningen är förorsakad av oförutsedda skäl och den behöriga myndigheten i mottagarlandet samtycker till förlängningen.

I konventionen saknas bestämmelser som reglerar utsändning av egenföretagare. Detta innebär att nationell lagstiftning behöver tillämpas i en sådan situation. I SFB finns ingen angiven tidsgräns, men med utgångspunkt i att en person som har för avsikt att lämna Sverige för längre tid än ett år inte längre kan anses bosatt i Sverige (5 kap. 3 § SFB), bör man överväga om en verksamhet i ett annat land kan anses vara tillfällig i de fall personen inte längre anses vara bosatt i Sverige.

Med anledning av dessa skillnader mellan konventionen och förordning kan Storbritanniens utträde ur EU innebära en minskad rörlighet för personer som är utsända, framför allt för egenföretagare.

För att omfattas av artikel 12 i förordningen ska den enskilde ha varit omfattad av det sändande landets lagstiftning minst en månad innan utsändningen. Likaså finns en karenstid på två månader innan en person kan sändas ut till samma land för samma arbetsgivare och samma företag. Sådana villkor saknas i konventionen. Vilka följder detta skulle kunna få för den enskilde behöver utredas vidare.

3.11 Arbete i två eller flera länder

Enligt förordning 883/2004

I de fall en person normalt arbetar i två eller flera medlemsländer påverkar, enligt artikel 13 i förordning 883/2004, både personens bosättnings- och arbetsland bedömningen av vilket lands lagstiftning som ska gälla. En person som utför en väsentlig del av sitt arbete i det medlemsland där denne bor omfattas av bosättningslandets lagstiftning. Om personen utför mindre än en väsentlig del av arbetet i bosättningslandet bestäms lagstiftningen av var arbetsgivaren har sitt säte och hur många arbetsgivare personen har.

Utan förordning 883/2004

Enligt artikel 5 i konventionen ska en person som arbetar både i Storbritannien och i Sverige vara försäkrad i vardera landet med avseende på det förvärvsarbete som utförs inom respektive land.

Vilka följder det här skulle kunna få behöver analyseras vidare.

3.12 Europeiska gemenskapernas kontraktsanställda

Enligt förordning 883/2004

I förordningens artikel 15 finns en bestämmelse som säger att kontraktsanställda inom europeiska gemenskaperna i vissa situationer kan välja vilken medlemsstats lagstiftning de vill omfattas av.

Utan förordning 883/2004

Motsvarande bestämmelser saknas i konventionen med Storbritannien och i nationell lagstiftning.

3.13 Undantag från bestämmelserna om tillämplig lagstiftning

Enligt förordning 883/2004

Förordningens artikel 16 ger medlemsstaterna möjlighet att komma överens om undantag från bestämmelserna i artikel 11-15. En annan medlemsstats lagstiftning än den som anges i de artiklarna kan därför blir tillämplig.

Utan förordning 883/2004

Även konventionen med Storbritannien gör det möjligt för länderna att komma överens om undantag.

4. Vårdförmåner

Enligt förordning 883/2004

Enligt förordning 883/2004 har en person (förvärvsaktiva, familjemedlemmar och pensionärer samt deras familjemedlemmar) rätt till vårdförmåner vid bosättning i en medlemsstat när en annan medlemsstat än bosättningsmedlemsstaten är behörig medlemsstat (bland annat artikel 17 i förordning 883/2004).

Enligt förordningen har även personer som befinner sig på tillfällig vistelse i ett annat medlemsland rätt till nödvändig vård (artikel 19 i förordning 883/2004).

Vidare kan en person få tillstånd att resa till en annan medlemsstat i syfte att få vård som är lämplig med hänsyn till dennes hälsotillstånd. Tillstånd ska beviljas om behandlingen det gäller finns bland de förmåner som tillhandahålls enligt lagstiftningen i den medlemsstat där den berörda personen är bosatt, och denna behandling inte kan ges inom den tid som är medicinskt försvarbar med hänsyn till personens aktuella hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp. Vårdförmåner ska ges enligt bestämmelserna i den lagstiftning som institutionen på vistelseorten tillämpar som om personen vore försäkrad där (artikel 20 i förordning 883/2004).

Det är alltid den behöriga institutionen som är ansvarig för kostnaderna (artikel 35 i förordning 883/2004).

Förvärvsaktiva som till exempel arbetstagare, egenföretagare, sjömän, offentligt anställda och utsända som är bosatt i en annan medlemsstat än den behöriga medlemsstaten har oftast rätt till all vård i behörig medlemsstat. Även familjemedlemmar som inte är bosatta i samma medlemsstat som den huvudförsäkrade har rätt till all vård i båda medlemsstaterna (se bland annat artikel 17-18 samt 26 i förordning 883/2004). Undantag finns för gränsarbetares familjemedlemmar om en medlemsstat valt det alternativet, vilket både Sverige och Storbritannien har gjort. Familjemedlemmen har då endast rätt till nödvändig vård i behörig medlemsstat.

Pensionärer och deras familjemedlemmar som är bosatta i annan medlemsstat än den behöriga har rätt till all vård i den behöriga medlemsstaten, om medlemsstaten valt det alternativet (artikel 24.1 och artikel 27.2 i förordning 883/2004). Sverige har valt det alternativet vilket Storbritannien inte har gjort (bilaga IV förordning 883/2004). I Storbritannien har pensionärer och deras familjemedlemmar som har Storbritannien som behörig medlemsstat därför bara rätt till nödvändig vård när de är bosatta i en annan medlemsstat.

Det är alltid den behöriga medlemsstaten som ansvarar för att utfärda EU-kort som personen kan använda för att få nödvändig vård i en annan medlemsstat än den behöriga och bosättningsmedlemsstaten (se bland annat artikel 27.4 i förordning 883/2004 och artiklarna 25.1 och 25.10 i förordning 987/2009).

Avtal om betalningsavstående

Sverige har ett avtal om betalningsavstående med Storbritannien. Betalningsavståndet gäller i förhållande till vård som getts med stöd av förordning 1408/71 och 883/2004 och för vissa situationer. Det betalningsavståndet har däremot ingen funktion efter ett brittiskt utträde ur EU.

Utan förordning 883/2004

Det är skillnad mellan konventionen och förordning 883/2004 när det gäller rätten till vårdförmåner. Konventionen med Storbritannien reglerar endast nödvändig vård vid tillfällig vistelse i landet (bilaga 2 konventionen med Storbritannien).

I artikel 2 i protokoll till konventionen med Storbritannien uppges att om någon som är bosatt inom den ena statens territorium tillfälligt vistas inom den andra statens territorium och behöver omedelbar medicinsk vård, ska han ges sådan medicinsk vård, inräknat läkemedel, som av kliniska skäl anses omedelbart nödvändig, på villkor som inte är mindre förmånliga än de som gäller för den som är bosatt där. Myndigheterna där ska bära alla kostnader för vården fränsett de avgifter som normalt betalas av den som är bosatt inom denna stats territorium.

Vidare uppges i artikel 2.2 att bestämmelserna i artikeln inte är tillämpliga när någon som är bosatt inom den ena statens territorium beger sig till den andra statens territorium med direkt syfte att erhålla vård enligt detta protokoll i annat fall än då den vårdsökande är medlem av besättningen eller passagerare på ett fartyg eller flygplan på väg till eller från eller omdestinerat till någon av staternas territorium och behovet av omedelbar vård har uppstått under resan.

Till skillnad från förordning 883/2004 återbetalas inte kostnaderna för nödvändig vård mellan medlemsstaterna enligt konventionen med Storbritannien. Det finns därför inget behov utifrån konventionen att ha ett avtal om betalningsavstående.

Frågan om vad som är tillfällig vistelse kan bli en tolkningsfråga utifrån konventionen. Det gäller framförallt om studenter som är kortare tid än ett år kommer att kunna få nödvändig vård med stöd av konventionen. De studenter som blir bosatta i landet de studerar i kommer troligtvis kunna få vissa vårdförmåner men det behöver utredas vidare. Dock kan studenter som blir bosatta i Sverige inte få tandvård (se 5 kap. 7 § SFB).

Konventionen ger endast rätt till medicinsk vård och läkemedel. Med medicinsk vård menas, med avseende på Sverige, sjukvårdsförmåner enligt den svenska sjukförsäkringslagstiftningen. Det innebär att alla vårdförmåner som omfattas av förordning 883/2004 inte kommer att omfattas av konventionen. De svenska förmåner som mest troligt omfattas av konventionen är vård enligt HSL, tandvårdslagen (1985:125), tandvård enligt SFB och lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. För att kunna göra en bedömning av vilka brittiska förmåner som skulle omfattas behöver en analys av den nationella lagstiftningen i Storbritannien göras.

Alla vårdförmåner som en person har rätt till vid bosättning i en medlemsstat när den andra medlemsstaten är behörig försvinner när förordning 883/2004 inte längre ska tillämpas. Återbetalningar enligt förordning 883/2004 görs endast för pensionärer och deras familjemedlemmar bosatta i samma medlemsstat som pensionären. Därmed påverkar utträdet inte återbetalningar i någon större omfattning. Rätten till vårdförmåner för enskilda personer kan dock påverkas, men det kan också bero på hur Storbritanniens nationella lagstiftning är utformad.

Personer (till exempel pensionärer) som inte är förvärvsaktiva och bor i Sverige och som har Storbritannien som behörig medlemsstat har rätt till vårdförmåner med stöd av förordning 883/2004. Dessa personer kommer efter ett brittiskt utträde eventuellt behöva ha uppehållstillstånd i Sverige när de kommer hit för att bosätta sig för att kunna bli folkbokförda och bosatta enligt SFB. De kan även behöva en heltäckande sjukförsäkring.

Personer som är bosatta i Sverige kommer att ha rätt till nödvändig vård i Storbritannien enligt konventionen. Däremot kommer de inte ha rätt till planerad vård i Storbritannien. (Se ovan om rätt till planerad vård i behörig medlemsstat för till exempel pensionärer.)

Personer som inte är förvärvsaktiva (till exempel pensionärer), som i dagsläget har rätt till vårdförmåner i Storbritannien enligt förordning 883/2004 och som har Sverige som behörig medlemsstat när det gäller vårdförmåner kan deras rätt till vårdförmåner i Storbritannien bero på om de kan få uppehållstillstånd i Storbritannien och därmed anses bosatta där. En analys av Storbritanniens lagstiftning är emellertid nödvändig för att med säkerhet veta att så är fallet.

Nämnda personer kommer att ha rätt till nödvändig vård vid tillfällig vistelse i Sverige med stöd av konventionen. Däremot kommer de inte ha rätt till vård med stöd av EU-kort. Storbritannien har avtal med vissa EU-länder som kan ge rätt till vårdförmåner beroende på om bosatta eller medborgare omfattas av konventionerna. Det förutsätter naturligtvis att avtalen är giltiga i förhållande till aktuella länder.

Förvärvsaktiva personer som är bosatta i Storbritannien och försäkrade i Sverige kommer inte ha rätt till planerad vård i Sverige när de utför arbetet här eftersom vård är en bosättningsbaserad förmån i Sverige. Dessa personer kan ha rätt till nödvändig vård enligt konventionen utifrån vad som anses vara tillfällig vistelse. För att kunna bedöma rätten till vård i Storbritannien för de som är bosatta i Sverige och arbetar i Storbritannien behöver en analys av Storbritanniens lagstiftning göras.

Patientrörlighetsdirektivet

Patientrörlighetsdirektivet genomförs genom nationell lagstiftning i medlemsstaterna. Förutom förhandstillstånd, förhandsbesked och ersättning för vård finns det även andra saker som kan ändras i och med ett brittiskt utträde, som t.ex. erkännandet av recept i andra medlemsstater som gör att personer kan hämta ut medicin i en annan medlemsstat med stöd av ett recept utfärdat i den behöriga medlemsstaten.

5. Kontantförmåner och SGI

5.1 Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)

Enligt förordning 883/2004

För att en person ska kunna få en förmån som beräknas på SGI krävs enligt 25 kap. 3 § första stycket SFB att personen är försäkrad för arbetsbaserade förmåner enligt 6 kap. SFB. I en situation när förordningen är tillämplig ska det också vara så att svensk lagstiftning är tillämplig enligt lagvalsreglerna i förordningen.

Lagvalsreglerna avgör vilket lands lagstiftning som ska tillämpas på en person, men när det behöriga landet sedan tillämpar sin nationella lagstiftning ska det göras med beaktande av de andra regler och principer som uttrycks i förordningen. När det gäller frågor om SGI är principen om likställande av omständigheter som den uttrycks i artikel 5 särskilt viktig.

Enligt lagvalsreglerna i förordning 883/2004 är endast ett lands lagstiftning tillämplig för en person vid en och samma tidpunkt. Det land inom vars territorium arbetet utförs har företräde framför det land där den försäkrade är bosatt. För definitionen av vad som avses med arbete hänvisar förordningen till nationell lag, likaså för att avgöra när försäkringen för olika förmåner börjar gälla. Förordningen innehåller även särskilda lagvalsregler för vissa typer av arbete och vissa situationer, som till en viss del avviker från bestämmelserna i 6 kap. SFB.

Försäkringen för arbetsbaserade förmåner upphör enligt SFB att gälla tre månader efter att arbete i Sverige har upphört, men kan förlängas ytterligare i de situationer som beskrivs i 6 kap. 9 och 10 §§ SFB. Eftersom förordningens lagvalsregler har företräde framför reglerna i SFB kommer dock en person som slutar arbeta i Sverige, men är bosatt i ett annat EU/EES-land, att omfattas enbart av bosättningslandets lagstiftning omedelbart när arbetet i Sverige upphör, utan någon efterskyddstid enligt 6 kap. 8 eller 10 §§ SFB. Om personen får en kontantförmån från Sverige som baseras på arbete anses personen dock fortfarande arbeta i Sverige enligt artikel 11.2 i förordningen, och fortsätter att omfattas av svensk lagstiftning så länge han eller hon uppbär förmånen, även om anställningen eller verksamheten som egenföretagare har upphört.

Personer som omfattas av ett annat lands lagstiftning enligt lagvalsreglerna i förordningen kan inte samtidigt ha en SGI i Sverige. Detta gäller även om de arbetar i Sverige eller befinner sig i en situation som skulle ge SGI-skydd enligt svensk lagstiftning. När svensk lagstiftning är tillämplig innebär principen om likställande av omständigheter däremot att inkomster från arbete i ett annat medlemsland kan vara sjukpenninggrundande på samma sätt som om arbetet hade utförts i Sverige. Principen innebär också att SGI kan ha varit skyddad genom åtgärder i ett annat land eller enligt ett annat lands lagstiftning som om motsvarande hade skett i Sverige eller enligt svensk lagstiftning. Detta gäller när svensk lagstiftning är tillämplig, då omständigheter som har inträffat tidigare har betydelse för bedömningen. För en person som har omfattats av ett annat medlemslands lagstiftning innan han eller hon

blev omfattad av svensk lagstiftning betraktas därför de inkomster och andra omständigheter som tidigare inträffat i det andra medlemslandet som om motsvarande hade inträffat i Sverige.

Det ovanstående visas genom avgörandena i EU-domstolens dom C-257/10 (Bergström) och Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nr 5404-08. Dessa domar klargör också hur SGI ska beräknas när inkomster från arbete som utförts i andra medlemsländer ska beaktas.

Utan förordning 883/2004

Eftersom konventionen med Storbritannien inte innehåller någon generell princip om likställande av omständigheter som motsvarar den som finns i förordningen kan SGI inte baseras på inkomster från arbete i Storbritannien när svensk lag ska tillämpas enligt konventionen. Enligt 25 kap. 3 § andra stycket SFB är det bara inkomster som kommer från arbete i Sverige som är sjukpenninggrundande. SGI kan inte heller vara skyddad genom åtgärder i Storbritannien eller enligt brittisk lagstiftning, en studerande med studiemedel från Storbritannien skulle till exempel inte åtnjuta SGI-skydd enligt 26 kap. 11 § SFB. Många SGI-skydd är inte begränsade till något visst territorium eller beroende av någon åtgärd enligt svensk lag, utan följer av personens situation eller aktivitet. Till exempel är SGI skyddad för en person som har barn som inte har fyllt ett år under tiden han eller hon inte arbetar och tar hand om barnet, det gäller oavsett var personen befinner sig.

Bestämmelserna om sammanläggning av försäkringsperioder i konventionens artikel 11 innebär, beträffande förmåner vid sjukdom (sjukpenning) och vid barnsbörd (föräldrapenning), att om en person sedan han eller hon sist anlände till ett konventionslands territorium har fullgjort en försäkringsperiod i det landet, ska även försäkringsperioder som han eller hon tidigare har fullgjort i det andra konventionslandet räknas. Det finns en samordningsbestämmelse för situationen när bestämmelsen om sammanläggning av försäkringsperioder medför att en person, som tidigare har varit försäkrad i ett konventionsland och har kommit att bli försäkrad i ett annat konventionsland, har rätt till förmåner från båda länderna för samma tid.

Eftersom SGI inte baseras på fullgjorda försäkringsperioder eller att man har inkomster under någon viss period utan på att det vid något tillfälle kan göras ett antagande om framtida inkomster som uppfyller vissa villkor, saknar både bestämmelsen om sammanläggning av försäkringsperioder och samordningsbestämmelsen betydelse för de förmåner som baseras på SGI. För föräldrapenning på sjukpenningnivå kan bestämmelsen om sammanläggning av försäkringsperioder ha betydelse för 240-dagarsvillkoret i 12 kap. 35 § SFB, men då endast för att avgöra om villkoret är uppfyllt eller inte. Det har i övrigt ingen betydelse för beräkningen av förmånen.

Bestämmelserna om tillhörighet till försäkringen för arbetsbaserade förmåner i Sverige i 6 kap. SFB innebär att försäkringen upphör att gälla tre månader efter att arbete i Sverige har upphört. Försäkringen ska dock upphöra tidigare om den försäkrade börjar arbeta i ett annat land och omfattas av en motsvarande försäkring där. Även om det skulle inträffa kan försäkringen för arbetsbaserade förmåner fortsätta gälla enligt 6 kap. 9 eller 10 §§ SFB, det vill säga om personen får en arbetsbaserad förmån eller om personen befinner sig i en situation som ger SGI-skydd.

En fråga är om SGI från ett tidigare arbete i Sverige kan behållas enligt reglerna om SGI-skydd i 26 kap. SFB och bestämmelsen om förlängning av den arbetsbaserade försäkringen i 6 kap. 10 § SFB under en tid när en person enbart arbetar i Storbritannien. Som lagvalsreglerna och bestämmelsen om sammanläggning av perioder i konventionen har utformats medger de eventuellt att en person är försäkrad i Sverige på grund av ett tidigare arbete i Sverige samtidigt som han eller hon är försäkrad i Storbritannien för ett pågående arbete där.

Ett exempel på en situation när det kan inträffa är den som behandlas i ovan nämnda dom från Högsta förvaltningsdomstolen i vilken en gravid kvinna som hade avbrutit ett varaktigt arbete i Sverige när mindre än sex månader återstod till förlossning arbetade tillfälligt i Storbritannien och kom att omfattas av brittisk lagstiftning enligt förordningen, för att sedan återvända till Sverige och återigen komma att omfattas av svensk lagstiftning. Frågan i målet var om den omständigheten att kvinnan omfattades av brittisk lagstiftning under en period skulle bryta det SGI-skydd som annars gäller vid graviditet enligt 26 kap. 14 § SFB. Domstolen tillämpade principen om likställande av omständigheter i förordningen och kom fram till att kvinnans SGI kunde vara skyddad även under den period som hon omfattades av brittisk lagstiftning och även att inkomsterna från arbetet i Storbritannien skulle betraktas som inkomster från arbete i Sverige.

Om motsvarande fall hade inträffat utan att förordningen var tillämplig i förhållande till Storbritannien hade kvinnan enligt konventionen varit försäkrad både i Sverige och Storbritannien med avseende på respektive arbete i de olika länderna. I det fallet skulle hon oavbrutet ha varit försäkrad för arbetsbaserade förmåner i Sverige även under tiden när hon arbetade i Storbritannien. Den SGI som hon hade från det tidigare arbetet i Sverige skulle fortsätta att gälla och kunna ligga till grund för beräkning av förmåner både under tiden hon arbetade i Storbritannien och därefter när hon återvände till Sverige.

Vid ett brittiskt utträde kan alltså försäkrade under vissa förutsättningar komma ha möjlighet att behålla sin SGI och fortsätta vara försäkrade för arbetsbaserade förmåner i Sverige även vid vistelse och arbete i Storbritannien. Möjligheterna att tillgodoräkna sig inkomst från anställningar i Storbritannien för beräkning av SGI inskränks dock till de situationer när arbetet i Storbritannien ska räknas som arbete i Sverige, det vill säga vid till exempel utsändning.

5.2 Sjukpenning

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 21.1 i förordning 883/2004 har en person rätt till sjukpenning vid bosättning eller vistelse i ett EU/EES-land eller Schweiz enligt lagstiftning i det land där personen är försäkrad. Bestämmelsen innebär att rätten till sjukpenning ska prövas som om personen vistades i Sverige.

Enligt artikel 5 i förordningen ska i vissa fall likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i en annan medlemsstat beaktas. Försäkringskassan tillämpar idag artikel 5 när en person uppburit sjukpenning i en annan medlemsstat. När en person fått en likvärdig förmån som sjukpenning och sedan kommer till

Sverige samt har rätt till sjukpenning enligt svensk lagstiftning, beaktas den sjukpenning som betalas ut från den andra medlemsstaten när det gäller beräkning av dagar i rehabiliteringskedjan, dagar med sjukpenning på normalnivå och fortsättningsnivå.

Utan förordning 883/2004

Sjukpenning omfattas av konventionen med Storbritannien. Konventionen omfattar inte smittbärarsättning och ersättningar som rör sjuklön (sjuklönegaranti, ersättning för höga sjuklönekostnader, särskilt högriskskydd enligt sjuklönelagen). Högriskskydd som regleras i SFB omfattas däremot.

Av konventionens artikel 11.3 framgår att en person som har rätt att uppbära sjukförmån i den ena staten ska ha rätt att uppbära denna under en tillfällig vistelse i den andra staten. Om detta innebär att villkoren i 6 kap. 15 § SFB ska tillämpas behöver utredas närmare.

Enligt 6 kap. 15 § SFB kan sjukpenning endast utges under utlandsvistelse utanför EU/EES-land eller Schweiz om Försäkringskassan vid avresan lämnat sitt medgivande till fortsatt rätt till ersättning eller om personen insjuknar i samband med sådant arbete utomlands som anses som arbete i Sverige.

Om konventionen blir tillämplig efter Storbritanniens utträde beror rätten till fortsatt sjukpenning på hur konventionsbestämmelsen tolkas i förhållande till 6 kap. 15 § SFB. Det är också oklart om skrivningen i konventionen avser situationen när en personen insjuknar under tillfällig vistelse.

En motsvarande bestämmelse till förordningens artikel 5 saknas i konventionen. De dagar när en förmån likvärdig med sjukpenning har utgetts enligt brittisk lagstiftning kommer därför inte att beaktas. Detta kan vara förmånligare för den enskilde vid exempelvis beräkningen av ramtiden. En sådan situation är dock i praktiken ovanlig.

I artikel 4(3) i konventionen sägs att konventioner som Sverige eller Storbritannien har slutit med ett tredje land ska tillämpas även för svenska och brittiska medborgare. Om förordning 883/2004 räknas som en sådan konvention är frågan om den alltså ska tillämpas på en brittisk medborgare som bor i ett annat medlemsland men som arbetar i Sverige. I så fall skulle personen ha rätt till sjukpenning utan begränsning, eftersom en svensk medborgare i motsvarande situation skulle ha det till följd av förordning 883/2004.

5.3 Sjukpenning i särskilda fall

Enligt förordning 883/2004

När sjukpenning i särskilda fall beviljas enligt förordning 883/2004 kan ett bosättningskrav i Sverige inte upprätthållas. Den beviljade förmånen kan exporteras till Storbritannien.

Utan förordning 883/2004

Försäkringskassan bedömer för närvarande att sjukpenning i särskilda fall omfattas av konventionen med Storbritannien.

I SFB regleras sjukpenning i särskilda fall i 28 a kap. Förmånen är bosättningsbaserad (5 kap. 9 § punkterna 6-7 SFB). Det betyder att förmånen endast beviljas en person som kan anses vara bosatt i Sverige i enlighet med bestämmelserna i socialförsäkringsbalken. Förmånen exporteras inte och begränsningar gäller vid vistelse i utlandet.

I artikel 4 i konventionen listas de förmåner som kan exporteras till det andra landet. Bland dessa förmåner saknas sjukpenningförmåner. I artikel 11.3 ges emellertid en rätt att uppbära förmånen, men detta gäller endast vid en tillfällig vistelse i det andra landet.

Om den enskilde inte är förvärvsaktiv kan förmånen beviljas endast om han eller hon är bosatt i Sverige. *Om den enskilde till någon del är förvärvsaktiv bestäms lagvalet av i vilket land arbetet utförs. För att svensk lagstiftning ska bli tillämplig ska den enskilde arbeta helt eller delvis i Sverige.* Frågan är då om personen även omfattas av de bosättningsbaserade förmånerna. I sådana fall kan bosättningskravet i Sverige inte upprätthållas. Samtidigt innehåller konventionen ingen bestämmelse om export av förmånen till Storbritannien.

Om en person arbetar i Storbritannien men bor i Sverige är frågan om personen ändå kan ha rätt till sjukpenning i särskilda fall eftersom han eller hon är bosatt i Sverige. Om så är fallet uppstår frågan om inkomsterna i Storbritannien kan beaktas.

5.4 Rehabilitering och rehabiliteringspenning**Enligt förordning 883/2004**

Arbetslivsinriktad rehabilitering ingår i begreppet vårdförmåner i förordningen. Huvudregeln är att vårdförmåner ska tillhandahållas i bosättningslandet på arbetslandets bekostnad. Det innebär att den enskilde har rätt till rehabilitering i bosättningslandet eller i arbetslandet enligt artikel 17 och 18.1 i förordning 883/2004. Förordningen möjliggör också för en person att få tillgodoräkna sig försäkringstid och tid för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid förflyttning till andra länder inom EU.

Utan förordning 883/2004

Artikel 2 i konventionen anger att konventionen gäller för sjukpenningförsäkring. Det är därför mest troligt att rehabiliteringsersättning inte omfattas av konventionen. En sådan tolkning innebär att nationell lagstiftning kommer att tillämpas när det gäller rehabilitering.

Det går inte att ge ett generellt svar på om en person som bott och arbetat i Storbritannien har rätt till rehabiliteringsersättning när förordning 883/2004 inte längre tillämpas. En bedömning behöver även fortsättningsvis göras i det enskilda fallet och utifrån SFB.

Vidare hänvisas i artikel 2 i konventionen till Storbritanniens lag om social trygghet vilken behöver genomlysas för att utröna om rehabilitering berörs.

Om konventionen inte bedöms innefatta rehabilitering ska SFB användas. Ska då olika lagvalsregler gälla för olika situationer gällande försäkringsland och bosättningsland? Det vill säga: kan en person vara försäkrad för sjukförmån i Sverige men inte för rehabilitering? Det kommer behöva utredas vidare.

Enligt bestämmelserna om tillämplig lagstiftning i artikel 11.1 i förordning 883/2004 ska en person vara omfattad av endast ett medlemslands lagstiftning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i SFB så rent teoretiskt kan en person omfattas av både brittisk och svensk lagstiftning samtidigt. Det är inte orimligt att tänka sig att en person är kvalificerad genom arbete i det ena landet och genom bosättning i det andra.

Om Sverige har beviljat rehabiliteringsersättning för en arbetslivsinriktad åtgärd finns inget i SFB som hindrar att rehabiliteringspenning eller särskilt bidrag betalas ut, även om motsvarande ersättning utbetalas från Storbritannien. Samordning ska ske med andra förmåner enligt 31 kap. 12 § SFB och rehabiliteringspenning ska minskas med det belopp den enskilde för samma tid får utbetalat av föräldrapenningförmån, sjukpenning, sjukpenning eller livränta vid arbetsskada mm samt studiestöd mm. Det gäller även om motsvarande förmån lämnas till den enskilde på grundval av utländsk lagstiftning. Det innebär att en person, i teorin, som får sjukpenning enligt lagstiftning i Storbritannien får sin rehabiliteringspenning minskad med motsvarande belopp enligt SFB.

Artikel 5 och 6 i förordning 883/2004 har möjliggjort att en person kan tillgodoräkna sig arbete i annat EU/EES-land och därigenom kvalificera sig för rehabiliteringspenning enligt SFB. När förordning 883/2004 inte längre omfattar Storbritannien kan sammanläggande av perioder/likställande av omständigheter inte användas. Det innebär att en person behöver kvalificera sig genom arbete i Sverige för rehabiliteringspenning och genom arbete eller bosättning för särskilt bidrag.

Resultatet blir att en person som flyttar från Storbritannien till Sverige efter Storbritanniens utträde ur EU inte kan tillgodoräkna sig arbete i Storbritannien som grund för SGI. Personen behöver kvalificera sig för arbetsbaserad förmån genom att arbeta i den omfattning som krävs för att SGI ska kunna fastställas och för att rätten till rehabiliteringspenning ska finnas. Däremot kan särskilt bidrag betalas ut, eftersom det är en bosättningsbaserad förmån. Om personen i fråga är bosatt i Sverige och ansöker om rehabilitering (samordning av rehabilitering) och rätt till samordning av rehabilitering finns efter bedömning, kan särskilt bidrag betalas ut under tid för åtgärden för kostnader som uppstår i samband med rehabiliteringen.

Rehabiliteringspenning är en arbetsbaserad förmån och en person är försäkrad för förmånen när han eller hon arbetar i Sverige. Det är inte troligt att rehabilitering planeras äga rum i Storbritannien och det är inte troligt att det mest optimala för en person är arbetslivsinriktade åtgärder för återgång i ett annat land eftersom målet är återgång i arbete.

SFB har inte ett uttryckligt förbud mot att rehabiliteringen sker i annat land, men med tanke på de bedömningar som ska göras är det tveksamt om det är en trolig situation utifrån bedömningen av vad som är en effektiv åtgärd för den enskilde (30 kap. 3 § och 9- 10 §§, 31 kap. 3 § SFB). Om en person är försäkrad i Sverige för arbetsbaserad förmån och är arbetslös planeras åtgärder via förstärkt samarbete med Arbetsförmedlingen och det är inte rimligt att tänka sig att det planeras för återgång hos arbetsgivare i annat land. Det torde finnas andra åtgärder som är mer effektiva.

Vid en mer långvarig flytt till Storbritannien gäller den svenska arbetsbaserade försäkringen om personen fortsätter att arbeta i Sverige. Fortsätter personen att arbeta i Sverige omfattas han eller hon av arbetsbaserad förmån och kan ha rätt till rehabiliteringspenning. Sker en rehabilitering i den situationen är det troligt att den planeras på befintlig arbetsplats i Sverige.

Att medgivande inte krävs för resa till Storbritannien när förordning 883/2004 är tillämplig följer av den exportabilitetsprincip som finns i förordningen. Kravet på medgivande vid utlandsvistelse framgår av 6 kap. 15 § SFB (Se även under kapitel 5.2 Sjukpenning).

Kravet på medgivande tillämpas inte om man insjuknar i samband med sådant arbete utomlands som anses som arbete i Sverige. Ett medgivande att behålla rehabiliteringspenning kan lämnas om resan inte försvårar tillfrisknandet, påverkar sjukdomen eller möjligheterna till rehabilitering negativt eller påverkar möjligheten för Försäkringskassan att utreda ärendet. Därtill finns begränsningar i vilka situationer rehabiliteringspenning betalas ut när rehabiliteringen inte pågår och i 31 kap. 5 § SFB framkommer att det handlar om kortare ledighet för enskild angelägenhet samt uppehåll som anges i Försäkringskassans föreskrifter (2010:23) om rehabiliteringsersättning.

5.5 Rehabiliteringspenning i särskilda fall

Enligt förordning 883/2004

Det finns inget bosättningskrav i Sverige för beviljande av förmånen. En beviljad förmån kan därför exporteras till Storbritannien.

Utan förordning 883/2004

Det är tveksamt om rehabiliteringspenning i särskilda fall omfattas av konventionen mellan Sverige och Storbritannien. Bedömningen blir därför helt enligt nationell lagstiftning. Detta innebär att det finns ett krav på bosättning i Sverige. Förmånen kan inte heller utbetalas till Storbritannien. Har förmånen redan beviljats innan Storbritanniens utträde ur EU kommer den därför inte att kunna utbetalas efter utträdet.

Rehabiliteringspenning i särskilda fall regleras i 31 a kap. SFB. Förmånen är bosättningsbaserad (5 kap. 9 § punkterna 6-7 SFB). Det betyder att förmånen endast beviljas en person som kan anses vara bosatt i Sverige i enlighet med

bestämmelserna i SFB. Förmånen exporteras inte och begränsningar gäller vid vistelse i utlandet.

5.6 Närståendepenning

Enligt förordning 883/2004

Enligt förordning 883/2004 kan närståendepenning beviljas om vården av en svårt sjuk anhörig sker i ett annat EU/EES-land.

Utan förordning 883/2004

Närståendepenning omfattas inte av konventionen vilket medför att nationell lagstiftning gäller. I 47 kap. 3 § SFB framgår att vården ska ske i Sverige för att närståendepenning ska kunna beviljas.

5.7 Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Enligt förordning 883/2004

För rätt till föräldraförsäkringsförmåner krävs enligt SFB att barnet är försäkrat genom bosättning i Sverige. Detta krav kan dock inte upprätthållas när förordning 883/2004 är tillämplig vilket framgår i förordningens artikel 21. Artikel 6 i förordningen tillämpas idag för sammanräkning av försäkringsperioder vid bedömning av 240-dagarsvillkoret (12 kap. 35 § SFB).

Utan förordning 883/2004

Försäkringskassan bedömer att förmånerna föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning omfattas av konventionen med Storbritannien. Bestämmelser motsvarande artikel 21 i förordning 883/2004 saknas emellertid i konventionen, vilket betyder att vid bedömning av föräldraförsäkringsförmåner finns ett bosättningskrav i Sverige. Däremot finns möjlighet till sammanräkning av försäkringsperioder enligt artikel 11.2 i konventionen.

5.8 Handikappersättning och vårdbidrag

Enligt förordning 883/2004

Enligt EU-domstolens dom C-299/05 den 18 oktober 2007 är vårdbidrag och handikappersättning en kontant socialförsäkringsförmån vid sjukdom (sjukförmån) enligt förordning 1408/71 (numera även enligt förordning 883/2004).

För rätt till vårdbidrag krävs enligt SFB att föräldern och barnet är försäkrade genom bosättning i Sverige. Detta krav kan inte upprätthållas när förordning 883/2004 är tillämplig vilket framgår i artikel 21 förordningen.

Handikappersättning och vårdbidrag kan beviljas personer som arbetar som anställda eller är egenföretagare i Sverige, oavsett om de är bosatta här eller i en annan medlemsstat. Samma sak gäller familjemedlemmar. Enligt förordning 883/2004 (artikel 21) kan familjemedlemmar ha rätt till handikappersättning på samma sätt

som en anställd eller egenföretagare. Det innebär att en försäkrad eller dennes familjemedlem inte får nekas handikappersättning på grund av att han eller hon inte är bosatt i Sverige.

Utan förordning 883/2004

I artikel 18 i konventionen finns särskilda bestämmelser om folkpension. I den bestämmelsen skiljer man på handikappersättning som utgår som tillägg till folkpensionen (punkt 1) och handikappersättning som inte utgår som tillägg till folkpensionen och vårdbidrag (punkt 2). Enligt punkt 1 kan ersättning utgå även till vissa personer som inte uppfyller villkoren för rätt till folkpension oavsett var de är bosatta enligt de regler som gäller för utomlands bosatta svenska medborgare. För att ersättning ska kunna betalas ut enligt punkt 2 krävs att personerna är bosatta i Sverige. Sedan den numera upphävda lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag trädde i kraft den 1 januari 2001 utgår handikappersättning och vårdbidrag som självständiga förmåner.

Vad detta innebär behöver analyseras vidare.

Försäkringskassan noterar även att i lagrådsremiss *Reformerade stöd till personer med funktionsnedsättning 23/11-2017* föreslås att bestämmelserna om handikappersättning och vårdbidrag ska upphöra att gälla tidigast år 2019. Istället planeras för ett införande av de nya förmånerna merkostnadsersättning vid funktionsnedsättning hos barn och vuxna och omvårdnadsbidrag vid funktionsnedsättning hos barn.

6. Sjuk- och aktivitetsersättning

Enligt förordning 883/2004

En generell bestämmelse om sammanläggning av perioder finns i artikel 6 i förordning 883/2004. Artikel 7 ger rätt till export av sjuk- och aktivitetsersättning till Storbritannien. Dessutom regleras samordningen av förmånen i förordningens kapitel 4, Förmåner vid invaliditet.

Utan förordning 883/2004

Försäkringskassan har gjort bedömningen att sjuk- och aktivitetsersättning omfattas av konventionen. Eftersom svensk lagstiftning har ändrats sedan konventionen trädde i kraft behöver samordningsbestämmelserna i konventionen anpassas till den gällande lagstiftningen.

Till exempel finns inte möjlighet till förskjuten ramtid enligt konventionen och det är inte möjligt att beräkna antagandeinkomst på genomsnittsbäknade bruttoårsinkomster när förordning 883/2004 inte längre är tillämplig. Detta får konsekvenser när det gäller storleken på ersättningen och i vissa fall potentiellt stora konsekvenser för vissa individer. Om personen arbetar i Sverige för att sedan arbeta i Storbritannien i flera år kan den inkomstrelaterade sjukersättningen bli noll kronor eftersom år med svensk pensionsgrundande inkomst (PGI) saknas.

Frågan om begreppet försäkringsperiod även innefattar tidpunkten för försäkringsfall återstår också. En förutsättning för rätt till sjuk- och aktivitetsersättning är att den enskilde var försäkrad i Sverige vid försäkringsfallet.

I artikel 19 i konventionen ges möjlighet att beakta försäkringsperioder i endera avtalsstaten för att öppna upp rätten till folkpension. Detta innebär att hanteringen vid sammanläggning av perioder blir likadan som med förordning 883/2004.

Artikel 4 i konventionen möjliggör export av sjuk- och aktivitetsersättning till Storbritannien, på samma sätt som förordning 883/2004 medger detta. Det finns dock ett undantag i artikel 18 som begränsar möjligheterna till export av pensionsförmåner som har sin grund i folkpensionen.

Försäkringskassan behöver analysera konsekvenserna av detta.

7. Familjeförmåner

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 67 i förordningen ska personer ha rätt till familjeförmåner i enlighet med lagstiftningen i den behöriga medlemsstaten även för sina familjemedlemmar som är bosatta i en annan medlemsstat som om de vore bosatta i den förra medlemsstaten. Pensionstagare har rätt till familjeförmåner från det land som utbetalar pensionen. Sammanträffande av förmåner regleras i artikel 68.

Utan förordning 883/2004

Allmänna barnbidrag regleras i artikel 25 i konventionen. Om rätt till barnbidrag föreligger för samma barn och för samma period enligt lagstiftningen i båda staterna ska barnbidrag utges enligt lagstiftningen i Sverige om barnet är bosatt här.

För rätt till familjeförmåner krävs enligt SFB att barnet är försäkrat genom bosättning i Sverige. Barnbidrag kommer inte att kunna betalas ut till barn som är bosatta i Storbritannien.

I konventionen saknas bestämmelser om prioritetsordning (arbete, pension och bosättning) och utgivande om tilläggsbelopp.

Försäkringskassan behöver också se vidare på konsekvenserna för underhållsstöd och underhållsbidrag. Dessa förmåner regleras inte i konventionen.

8. Avräkning

Enligt förordning 883/2004

Enligt artikel 72.1 i förordningen kan en institution i ett medlemsland som felaktigt har betalat ut förmåner till en person begära att en institution i varje annat medlemsland som betalar ut förmåner till samma person drar av det felaktiga beloppet, antingen från de fordringar som finns eller från pågående utbetalningar.

Det är möjligt att återkräva den för mycket utbetalda ersättningen om det är möjligt enligt lagstiftningen i det medlemsland som gjort den felaktiga utbetalningen och det medlemsland som är ombett att avräkna beloppet. Institutionen i det andra medlemslandet ska göra avdrag enligt de villkor och inom de gränser som gäller för en sådan avräkning, enligt den lagstiftning som institutionen tillämpar. Samma institution ska sedan överföra det avdragna beloppet till den institution som gjort felaktiga utbetalningen.

Utan förordning 883/2004

Det finns inga bestämmelser om avräkning enligt konventionen med Storbritannien.

9. Statistik

Försäkringskassan har i dagsläget begränsade möjligheter att lämna relevant statistik över ärenden med anknytning till Storbritannien. Anledningen är att det för vissa förmåner inte är möjligt att särskilja internationella ärenden från nationella i myndighetens datalager, medan andra förmåner handläggs med minimalt IT-stöd utan möjlighet att extrahera statistik ifrån.

Inom myndigheten pågår ett arbete med att utveckla IT-stöden för att kunna redovisa statistik om ärenden i gränsöverskridande situationer. Det kommer inte att finnas någon ny statistik att ta ut från dessa system till mars 2019. Tills dess har Försäkringskassan i de flesta fall endast möjlighet att redovisa statistik genom specialbearbetningar, i vissa fall men få, genom särskilda statistikbearbetningar och i andra fall genom manuella aktgranskningar.

10. Konsekvenser för Försäkringskassan

Administration

Storbritanniens utträde ur EU kommer att få konsekvenser för Försäkringskassans administration. Hur stora dessa konsekvenser blir kan Försäkringskassan inte bedöma i nuläget

Försäkringskassan kan ändå redan nu på en övergripande nivå konstatera en del områden som kommer att påverkas av Storbritanniens utträde.

Styrande och stödjande dokument kommer att behöva uppdateras inom samtliga berörda verksamhetsområden. Detta innefattar produktionsprocesser, vägledning och användarhandledningar. Troligtvis handlar det om mindre revideringar.

Även nya blanketter kommer att behöva tas fram. Nuvarande konventioner med länder som exempelvis USA och Turkiet har lite färre än tio blanketter per land, och ett liknande antal kanske även blir aktuellt för Storbritannien. Nya brevmallar behöver också tas fram inom respektive verksamhetsområde.

Befintliga IT-stöd kan komma att kräva revideringar. Även utbildningar kan behöva ses över om särskilda utbildningsinsatser bedöms som nödvändiga. Oavsett behovet av kompetensutveckling kommer det att krävas interna informationsinsatser för att berörda medarbetare inom Försäkringskassan ska få tillgång till information om förändringen.

I samband med utträdet är det förmodligen också rimligt att förvänta ett ökat tryck på Försäkringskassans kundcenter när det gäller telefonsamtal. I mindre utsträckning kanske det även blir en ökning av personliga besök på servicekontor.

En fråga som kan få betydelse är hur informationsutbytet mellan myndigheterna i Sverige och Storbritannien kommer att se ut. Just nu pågår införandet av EESSI inom

EU/EES och Schweiz, vilket innebär att ett elektroniskt utbyte av information mellan medlemsländernas myndigheter ska vara möjligt från och med år 2019. Om Storbritannien inte är anslutet till EESSI innebär det att pappershanteringen fortsätter och informationsutbytet länderna emellan riskerar att bli mindre effektivt i jämförelse med länder som utbyter information elektroniskt.

Vidare finns i samordningsbestämmelserna en viss reglering gällande praktiska frågor som till exempel svarstider och valutaomräkningar. Sådana administrativa frågeställningar kan bli svårare att hantera utan stöd av förordningen vilket kan påverka handläggningen negativt.

Försäkringskassan har idag flera pågående ersättningsärenden utifrån förordning 883/2004 och beroende på hur situationen kommer att se ut efter Storbritanniens utträde kan dessa ärenden komma att behöva identifieras och handläggas på nytt. Beroende på aktuell förmån låter sig sådana ärenden identifieras med varierande svårighet. Om ärenden måste sökas ut och hanteras manuellt kommer detta att kräva stora administrativa insatser från myndighetens sida.

Under det fortsatta arbetet år 2018 kommer Försäkringskassan att precisera de här konsekvenserna och behoven som vi nu ser konturerna av. Då kommer det också vara möjligt att säga något om vilka ekonomiska konsekvenser Brexit kommer att ha för myndigheten.

Information

Ett behov som Försäkringskassan särskilt vill lyfta fram redan nu är behovet av extern information. Både den enskilde och arbetsgivare kommer att behöva ha tillgång till bra information om den nya situationen gällande Storbritannien. Försäkringskassan bör därför lägga extra stor vikt vid att ta fram sådan information.